

Hændelser på Bøtø og Sydfalster beskrevet af sognepræsten i Væggerløse, Oluf Lundt, i Væggerløse sogns kirkebog 1687-1760.

Beskrivelser af dagligdagens hændelser på Bøtø og Sydfalster i øvrigt i 1600 og 1700-tallet er sjældent bevarede, men en undtagelse er de optegnelser i Væggerløse sogns første kirkebog (1687-1760), som sognepræsten Oluf Lundt udførte i den tid han havde embedet (1682-1730). Her er udvalgte hændelser refereret fra Lolland-Falsters Historiske Samfunds Årbog, årgang 1954 og 1955.

Hverdagens tragedier

I 1689, den 23. februar blev Kirsten Pedersdatter begravet i Væggerløse. Historien bag dødsfaldet er udførligt beskrevet, og det fremgår, at Jan Allertsen var tæt på begivenhederne: Kirsten Pedersdatter tjente hos hospitalsforstanderen i Nykøbing, på hans gård på Bøtø. Hun ville ikke vedgå, at hun var gravid, og man antog, at hun muligvis "af Satans onde indflydelse havde ondt i sinde med fosteret, hvis hun kunde faaet lejlighed til at føde det i dølgsmål." Hospitalsforstanderen havde også hørt, at hun skulle være "besøvet," og han sendte en gammel kvinde til gården for at holde øje med hende, for "at dend sidste Synd ei skulle blifve større end dend første." Da hun fik veer den 21. februar, ville hun ikke have bud efter jordmoderen, men måtte bekende, at barnefaderen var en gift mand på Kringelborg i Idestrup sogn. Umiddelbart efter fødslen døde Kirsten Pedersdatter. Da sognepræsten, Oluf Lundt, hørte dette, tog han straks til Bøtø for at døbe barnet. Om lørdagen, den 23. februar "blef Moderen ført til Jorden og barnet til Kirken, at dets dåb kunde forkyndes." Blandt fadderne var Jan Allertsen. Der blev hverken prædiken eller sunget over liget, men der blev betalt 24 skilling for klokkeringning. Oluf Lundt var en retskaffen mand, der ikke tolererede uregelmæssigheder i sit sogn, så han indberettede barnefaderen til sin kollega i Idestrup sogn og til hospitalsforstanderen, så barnefaderen kunne blive straffet for sin forseelse.

Moderne tider

I 1698 var opmålingen af Danmark nået til Sydfalster, og Oluf Lundt beskriver, hvordan det gik for sig fredag den 19. august 1698: "Denne Dag reiste mons: Poulsen her forbi ad Giedisbye med dend kongl. Miilevogn og satte Miilepælene, og hafde Vogne med sig med Pælene paa, som Bønderne strax motte nedgrave, det eene Hiul paa Miilevognen var med Tacher, som paa benke giorden ind til Vognen, lige som paa eet Hiul til et Seier Verk, og i Vognen var een Viser-Skive, som visede lige som Korteer og Fuldslag, Korteerne I. II. III. var første, anden og tredie Fierding Veis, men Heelslaget, naar det kom der til, der bleff Miilepælen satt. Poulsen viiste mig dets Beskaffenhed, hand var en Præstesøn af Jylland og Matemat: Studiosus."

Svensken kommer!

Efter svenskekrigene i 1600-tallet, var man beredt på nye angreb og sognepræsten skriver: "Vi lefvede vel alle i daglig fryct og bekymring, men denne Nat og Dag var os dend aller bedrøveligste i denne urolige Feides tiid." Natten til den 1. august 1700 ved midnat gik alarmen, og man begyndte at ringe med kirkeklokken og trommeslageren gik rundt i byen for at vække folk. Byfolket samledes med deres geværer på alarmpladsen, Gedesby skanse. Det forlød at svensken var gået i land ved Gedesby. Præsten sørgede for at begge hans tjenestekarle kom til hest, den ene med gevær, flint og kårde, som han plejede at tage på mønstring med. Den anden blev befalet at ride så hurtigt han kunne for at finde ud af, om det var alvor. Præsten gjorde 2 vogne klar med kister og klæder, så hans kone og 4 døtre kunne rejse til Nykøbing i sikkerhed. Selv ville han blive ved gården og kirken, indtil der kunne komme beskyttelsesvagt. Efter en time kom hans ene karl tilbage fra Staureby og kunne meddele, at det var falsk alarm. To fremmede sejlskibe var lagt ind til land for et hente frisk vand. Det havde en malkepige set, og hun havde slået alarm, hvorefter der blev sendt bud fra by til by og antændt bævner, så hele landsdelen blev alarmeret, før den rette sammenhæng blev kendt.

Strandinger på Bøtø

Strandinger var almindelige på Bøtø og har formentlig også været en indtægtskilde for befolkningen. I foråret 1700 strandede et skib fra Lübeck under en voldsom snestorm. En købmand på skibet og en sømand forsøgte at springe i land, men blev skyllet ud af en bølge og druknede. De øvrige reddede livet. Skibet var ladet med rug fra Danzig og mange tønder oksekød og smør, som blev bjærget. Styrmanden hentede hjælp fra Lübeck, men da man forsøgte at rulle skibet ud i vandet igen var kølen ødelagt. Talrige bønder fra Gedesby og omliggende byer havde fået rullet skibet et stykke ud, men et kraftigt højvande kastede det endnu længere op på land, hvorefter man opgav bjærgningen. Bøtømændene købte vraget for en slik, og det smukke nye skib med to master blev ophugget og omdannet til gulvbrædder og plankeværk.

I vinteren 1706 var der flere alvorlige strandinger, som er beskrevet i kirkebogen. Den 7. november strandede en skude fra Flensborg. Den var lastet med tømmer og nogle tønder ulæsket kalk, som brød i brand, da der kom vand til. Fire af de 6 besætningsmedlemmer omkom, men kun to af de omkomne blev fundet, og de blev begravet på Væggerløse kirkegård. De to andre "blefve iche fundne, men bortskyllede i dend høie flod og storm."

Senere samme vinter 1706 gik det helt galt på Sydfalster, men to strandinger på én nat. Den 18. december rejste sig en snestorm, der tog til i styrke hele natten, og nogle timer før dag forulykkede et mindre skib fra Lübeck. Det var ladet med hør, hamp, oksehuder, smør, tælle, hørfrø, vanter og lærred m.m. Skibet var gammelt og blev slået i stykker bortset fra bagstavnen med kahytten, hvor besætningen sad og ventede på daggry. Om morgenen stod et tomastet hollandsk skib for fulde sejl lige ind på kysten og gik på grund på en sandbanke ud for Bøtø by. Det var blevet så læk i stormen, at det ikke kunne pumpes læns. Da Bøtøfolkene kom til, fik de også øje på det lybske skib, hvorfra besætningen råbte om hjælp. Bøtøfolkene vadede ud og bjærgede de overlevende i land. Tre var frosset ihjel og én døde, da de bar ham ind. Vandet havde stået så højt, at meget af godset fra skibet var drevet tværs over Bøtø og helt til Gedesby. Fra det lybske skib bjærgede de så meget hør, at de ikke kunne overkomme at tørre det til eget brug, men solgte det videre for en beskeden pris. Fra det hollandske skib blev besætning, skib og last reddet. Der var bl.a. 1.400 tønder rug, 400 tønder hørfrø, nogle hundrede skibpund hør og hamp, samt en del store fyrrebjælker og andet tømmer. En gruppe velhavende borgere i Nykøbing købte hele lasten for 1.400 rigsdaler, ligesom skibets tømmer, tovværk og anker blev solgt ved auktion på Bøtø, eller fragtet til København og solgt dér.

Samme nat strandede sydøst for Gedesby et helt nyt svensk skib på sin første rejse. Det var ladet med jern, tømmer og tjære, og var af stormen kastet så højt op på stranden, at man kunne gå tørskoet rundt om det. Skib og ladning blev solgt til en dansk søofficer, og efter losning og aftakling blev det trukket fri med et spil, lastet igen og sejlet til København.

Fornemt historisk besøg

I 1716 aflagde den russiske zcar Peter den Store sit berømte besøg i Danmark. Hele Sydfalster må have været på den anden ende over denne usædvanlige begivenhed, og Oluf Lundt var da også på pletten med sin øjenvidneberetning: "dend 15. Julij ankom Hans Zariske Mayestet Petrus Alexovits i egen høie Persohn fra Rostoch og til Giedbye, og seilede med sine Galleier, 37 i tallet aff de største og mange andre mindre Fahrtøi, og fik vi ham at see paa færgebroen, hvor hand stigede i land, én meget høi og smal Herre, med eget sorte Haar, med een lidet Kasket paa, og var i een blaa Kiortel. De seilede siden ad Guldborg, om ad Præstø og til Kiøbenhafn."